

بررسی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی دیپرستان‌های دولتی شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۸۷-۸۸

منصوره دمیرچی لو

دانشجوی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی پژوهشکی، کارشناسی ارشد

Mansoureh.damirchi@gmail.com

مریم غفاری

دانشجوی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی پژوهشکی، کارشناسی ارشد

Maryamghaffari61@gmail.com

محمد رضا علی یک

عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

m.alibeyk@gmail.com

فاطمه حسینی

عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

Fatemeh_h@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۸۸/۳/۱۶؛ تاریخ پذیرش: ۸۸/۵/۲۵

چکیده

پژوهش حاضر وضعیت مجموعه‌سازی کتابخانه‌های دیپرستان‌های دولتی شهر تهران را در سال تحصیلی ۱۳۸۷-۸۸ مورد بررسی قرار می‌دهد. ۹۹ دیپرستان از میان ۲۹۶ دیپرستان دخترانه دولتی موجود به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب و به روش پیمایشی مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار این پژوهش یک پرسشنامه با ۲۳ سؤال بسته و ۲ سؤال باز می‌باشد. یافته‌ها نشان داد که ۴۰ کتابخانه (۴۵/۵ درصد) توسط کتابدار اداره می‌شود. «عدم توجه و اهمیت به شغل کتابداری» مهم‌ترین دلیل عدم استخدام کتابدار در کتابخانه‌های آموزشگاهی ذکر شده است. رشد سالانه‌ی منابع به طور متوسط کم‌تر از یک درصد است. آزمون آماری کای اسکوئر نشان داد که حضور یک کتابدار متخصص در کتابخانه با ایجاد مجموعه‌ای که رضایت مراجعه کنندگان را تأمین کند، ارتباط دارد ($p = 0.038$ و $\chi^2 = 6.54$). بیش‌ترین سهم مجموعه را کتب مذهبی، و کمترین سهم را کتب سرگرمی و تفریحی دارند، ضمناً اینکه داشتن تحصیلات کتابداری نقشی در اولویت موضوعی مجموعه ندارد. «توصیه‌ی مراجuhan» نخستین اولویت به عنوان ابزار انتخاب کتاب و «کمبود بودجه» مهم‌ترین مشکل در مجموعه‌سازی عنوان شده است.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه‌های آموزشگاهی، تهران، مجموعه‌سازی.

مقدمه

نیاز دانش آموزان برای دستیابی به منابع معتبر و کارآمد بر همه آشکار است. پرورش قوه‌ی تفکر و خلاقیت در نوجوانان تنها از طریق کلاس و انجام تکالیف یا موفقیت در امتحانات و آزمون‌ها میسر نمی‌شود، بلکه آنان نیاز دارند که به عمق هر مسئله بیندیشند و این چیزی بیشتر از کتاب و درس و مدرسه را می‌طلبد (پیر محمدی، ۱۳۸۷). کتابخانه‌ی آموزشگاهی، محلی است که باید این نیاز را پاسخ گوید. کتابخانه آموزشگاهی واحدی خدماتی در مدارس ابتدایی و متوسطه است که به منظور حمایت از برنامه‌های آموزشی ایجاد می‌شود و باید بتواند از راه تأمین مواد، تسهیلات، و خدمات پاسخ‌گوی نیازهای آموزشی، اطلاعاتی، پژوهشی، فردی، و اوقات فراغت دانش آموزان و معلمان باشد. این کتابخانه‌ها با نام‌هایی نظیر "مرکز منابع کتابخانه‌ی مدرسه" ^۱، "مرکز رسانه‌ها" ^۲، "مرکز مواد آموزشی" ^۳، یا "آزمایشگاه یادگیری" نیز شناخته می‌شوند (باب‌الحوالجی، بی‌تا). در حقیقت این کتابخانه‌ها باید به عنوان آزمایشگاه یادگیری تلقی شوند و همگام با پیشرفت‌های عصر حاضر پویایی داشته باشند (مرتضوی، ۱۳۸۱).

مجموعه‌ی کتابخانه در راهنمایی و شکل دادن به اندیشه و شخصیت دانش آموزان بیشترین تأثیر را می‌گذارد. مجموعه باید مناسب با نیازها و علاقه دانش آموزان و آموزشگاه باشد، چرا که می‌تواند بسیاری از نیازهای گوناگون و متنوع دانش آموزان را برطرف و آنها را هدایت و شکوفا کند (پیر محمدی، ۱۳۸۷). دانش آموزانی که در مقطع متوسطه با فرهنگ مطالعه و پژوهش آشنا شوند، به علت تأثیر عمیق و ماندگار آن، در دانشگاه نیز روحیه‌ی پژوهش خود را که تضمین‌کننده‌ی موفقیت آنهاست، حفظ خواهد کرد.

اما برغم تأثیر مهمی که کتابخانه‌های آموزشگاهی می‌توانند در جریان آموزش و پرورش داشته باشند، هنوز فلسفه‌ی وجودی و نقش و وظایف آنها در بدنی نظام آموزش و پرورش کشورمان به درستی تبیین نشده است. مسئولین آموزش و پرورش ما به کتابخانه‌های مدارس به عنوان پدیده‌ای جنبی می‌نگرند که حداقل نقص آن به پرکردن اوقات فراغت دانش آموزان محدود می‌شود و بر اساس همین نگرش برای آن سرمایه‌گذاری می‌کنند. در کلیات طرح نظام

بررسی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی ...

جدید آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، مصوب شورای تغییر بنیادی نظام آموزش و پرورش، اصولی که به صراحت از وجود کتابخانه‌های آموزشگاهی صحبت کند و جایگاه آن را در پیاده‌سازی مجموعه‌ای از اهداف و سیاست‌های آموزش و پرورش بیان کند، به چشم نمی‌خورد (بهمن آبادی، ۱۳۷۱). در حالی که اگر مدارس، کتابخانه‌های مطلوب و مجهزی داشته باشند و خدمات شایسته‌ای ارائه دهن، ضمن تقویت آموزش و بنیه‌ی علمی دانش آموزان، به ایجاد عادت مطالعه در آنان نیز کمک کرده و افرادی را تربیت می‌کنند که با افکار سازنده و خلاق و روح پژوهش گری می‌توانند آینده‌ی یک کشور را به خوبی در دست گرفته و استقلال فرهنگی، سیاسی و اقتصادی آن را تضمین نمایند (احمدی فضیح، ۱۳۸۵).

با توجه به اینکه وجود مجموعه‌ای مناسب و متناسب با نیازهای دانش آموزان می‌تواند در ترغیب آنان به استفاده از کتابخانه و مطالعه مؤثر باشد؛ این پژوهش به منظور بررسی رویکردها و مسائل مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی، به مطالعه‌ی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های دیبرستان‌های دولتی شهر تهران می‌پردازد و می‌کوشد تا این پرسش را نیز مورد بررسی قرار دهد که حضور یک فرد متخصص در زمینه‌ی کتابداری چه تأثیری در بهبود کیفیت مجموعه خواهد داشت؟

پیشینه‌ی پژوهش در ایران

زنگه (۱۳۷۴) نتایج پژوهش خود با عنوان «نگرش مدیران و دیبران دیبرستان‌های شهر تهران درباره‌ی کتابخانه‌ی آموزشگاهی» را این گونه ذکر می‌کند: ۱- کمبود منابع مرجع و کتب کمک آموزشی در کتابخانه‌های دیبرستان‌های شهر تهران از دید دیبران مشهود می‌باشد. ۲- کتابخانه‌های دیبرستانی شهر تهران به نظر دیبران از لحاظ وضعیت فیزیکی مناسب و مکان کتابخانه در دسترسی کامل دانش آموزان نمی‌باشد. ۳- با توجه به نگرش دیبران، سالن مطالعه به طور مستقل وجود ندارد و همچنین امر دستیابی به کتاب (باز بودن فقسه) به سهولت انجام نمی‌شود. ۴- کتابخانه‌های دیبرستان‌های شهر تهران مجلات آموزشی و تربیتی هفتگی و ماهانه و نشریات روزانه را اشتراک ندارند. ۵- به نظر مدیران و دیبران کتابخانه‌های مزبور با کمبود کتابدار متخصص روبرو می‌باشد. ۶- به اعتقاد دیبران، جایگاه کتاب و کتابخانه در بین دانش آموزان

به طور کامل شناخته شده نیست.^۷ با توجه به نظر دبیران، کتاب‌ها اغلب بدون توجه به نیاز و نظر دبیران و دانش آموزان تهیه شده است.

شرافتی (۱۳۸۲) در پژوهشی با عنوان «وضعیت کتابخانه‌های آموزشگاهی (مقطع متوسطه) استان کهکیلویه و بویراحمد» کمبود کتاب و روزآمد نبودن مجموعه؛ کمبود بودجه، کتب مرجع، نیروی متخصص، تجهیزات و وسایل دیداری شنیداری؛ نامناسب بودن فضای کتابخانه‌ها؛ نبود نشریات ادواری؛ عدم استفاده از فن آوری اطلاعات؛ و نامناسب بودن زمان استفاده از کتابخانه را از مهم‌ترین نتایج پژوهش بر می‌شمارد.

پژوهش صمدی‌علی‌نیا، سپهر و بزرگی (۱۳۸۵) با عنوان «بررسی وضعیت کیفی کتابخانه‌های دبیرستانی شهر اصفهان از لحاظ مدیریت، نیروی انسانی، بودجه، منابع و فضا و جایگاه این کتابخانه‌ها در بدنه آموزش و پرورش در سال تحصیلی ۱۳۸۴-۸۵» نشان داد که ۷۰ درصد کتابخانه‌های آموزشگاهی مورد بررسی کتابدار ندارند. متصدیان ۳۰ درصد باقی مانده، از نیروهای مازاد آموزش و پرورش و یا از مریبان پرورشی هستند و تنها ۴ درصد از آنان دارای تحصیلات کتابداری می‌باشند. بیشتر کتاب‌های این کتابخانه‌ها مذهبی و کمترین سهم مربوط به کتب ورزشی است. ۸۰ درصد این کتابخانه‌ها قادر به برطرف نمودن نیازهای اطلاعاتی دانش آموزان و دبیران به طور کامل نیستند. کتابخانه‌های آموزشگاهی تحت پوشش سرانه‌ی پرورشی بوده و آینین‌نامه‌ی اجرایی و بودجه‌ی مستقلی ندارند.

بیرانوند (۱۳۸۷) در پژوهش خود با عنوان «بررسی وضعیت کتابخانه‌های آموزشگاهی مقطع متوسطه استان لرستان در سال ۱۳۸۷» متذکر می‌شود که مجموعه‌ی کتابخانه‌های آموزشگاهی استان از کمبود کتاب، روزآمد نبودن مجموعه، کمبود بودجه، کمبود نیروی متخصص، نامناسب بودن فضای کتابخانه، نداشتن نشریات ادواری، کمبود تجهیزات و وسایل دیداری و شنیداری و نامناسب بودن زمان استفاده از کتابخانه رنج می‌برند.

پیشینه‌ی پژوهش در خارج

علومی^۱ (۱۹۷۹) در رساله‌ی دکترای خود در دانشگاه پیتسبورگ آمریکا با عنوان «بررسی کتابخانه‌های آموزشگاهی شهر تهران و پیشنهادهایی برای توسعه‌ی آنها» به بررسی

1. Olumi

بررسی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی ...

کتابخانه‌های شهر تهران پرداخت. در این پژوهش، ۶۰ کتابخانه‌ی دیبرستانی تهران از طریق مصاحبه با کتابدار و عوامل اجرایی و نیز مشاهده‌ی پژوهش گر مورد مطالعه قرار گرفت. نتایج نشان داد که کتابخانه‌های دیبرستانی فاقد کتابدار با پست سازمانی هستند؛ بودجه‌ی خاص در دیبرستان‌ها برای کتابخانه وجود ندارد؛ همچنین نسبت کتاب به دانش آموز در هر کتابخانه زیر استاندارد است؛ رده‌بندی، مجموعه‌سازی و سازماندهی در کتابخانه‌های آموزشگاهی نامناسب است.

مارتین^۱ (۱۹۹۶) در پایان‌نامه‌ی خود ۸۲ مدرسه در جورجیا را لحاظ ارتباط بین مجموعه، هزینه، کارمندان و خدمات کتابخانه‌ی مدارس با موفقیت‌های قبولی دانشگاهی دانش آموزان مورد مطالعه قرار داد. یافته‌ها نشان داد، رابطه‌ی مؤثری بین موفقیت درسی دانش آموزان و کتابداران کتابخانه‌های مدارس وجود دارد، اما چنین رابطه‌ای بین مجموعه و هزینه و خدمات کتابخانه با موفقیت‌های دانش آموزان وجود نداشت.

جامعه‌ی پژوهش

جامعه‌ی مورد نظر برای انجام این مطالعه کلیه‌ی دیبرستان‌های دخترانه‌ی مناطق نوزده‌گانه‌ی آموزش و پرورش شهر تهران بود. جامعه‌ی آماری پژوهش در این مناطق تعداد ۲۹۶ مورد است، که طی نمونه‌گیری خوش‌های ۹۹ دیبرستان جهت مطالعه انتخاب شد.

روش پژوهش

برای انجام پژوهش از روش پیمایشی استفاده شده است. ابتدا با مراجعه به هر یک از مناطق، تعداد دیبرستان‌ها مشخص شد که جمماً ۲۹۶ دیبرستان دخترانه در مناطق نوزده‌گانه تهران وجود دارد. سپس با استفاده از نمونه‌گیری خوش‌های، حجم نمونه که شامل ۹۹ دیبرستان (۳۰ درصد جامعه پژوهش) می‌باشد، مشخص شد. از آن‌جا که تعداد مدارس در مناطق مختلف، متفاوت است؛ به‌منظور توزیع متناسب نمونه در تمام مناطق، در هر منطقه به‌طور جداگانه ۳۰ درصد مدارس مشخص شد تا تعداد مدارس و گستردگی منطقه بر نمونه تأثیر نگذارد. نمونه به صورت تصادفی از میان لیستی که اداره‌ی هر منطقه در اختیار گذاشته بود، انتخاب شد. جهت

1. Martin

گردآوری داده‌ها از یک پرسشنامه با ۲۳ سؤال بسته و ۲ سؤال باز استفاده شده است. در هر یک از مدارس، پرسشنامه توسط متصدی کتابخانه پاسخ و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار اس‌پی‌اس انجام شد.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

از مجموع ۹۹ پرسشنامه توزیع شده، ۸۸ مورد جمع‌آوری شد و پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها نتایج زیر بدست آمده است:

در مجموع ۸۸ دبیرستان مورد مطالعه، تعداد دانش‌آموzan حداقل ۶۰ و حداکثر ۹۸۰ نفر می‌باشد که در ۹۸/۹ درصد از مدارس مورد مطالعه، کتابخانه خدمات خود را علاوه بر دانش‌آموzan، به دیگران و کادر اداری نیز ارائه می‌کند. ضمناً در ۲۳ درصد از مدارس، اولیاء دانش‌آموzan یا دانش‌آموzan فارغ‌التحصیل نیز می‌توانند از خدمات کتابخانه استفاده نمایند. در نمونه‌ی مورد مطالعه به ازای هر دانش‌آموز، ۱۵/۵ نسخه کتاب و به ازای هر عضو ۲۹ نسخه کتاب وجود دارد.

۴۵/۵ درصد از کتابخانه‌های مورد بررسی توسط کتابدار، ۵۰ درصد توسط دبیران، ۳/۴ درصد توسط کادر اداری و ۱/۱ درصد توسط دانش‌آموzan اداره می‌شود. در میان ۴۰ متصدی که پست آنها کتابدار بود، ۱/۱ درصد دارای تحصیلات فوق لیسانس کتابداری، ۵/۷ درصد لیسانس کتابداری، ۳/۴ درصد فوق دیپلم کتابداری، ۲۶/۱ درصد دوره‌های کوتاه‌مدت دیده و ۹/۱ درصد هیچ آموزشی در زمینه‌ی کتابداری ندیده‌اند. هیچ یک از کتابخانه‌ها دارای خط‌مشی مدون برای مجموعه‌سازی نیستند.

در ارتباط با موانع استخدام کتابدار در کتابخانه‌های آموزشگاهی، یافته‌ها نشان می‌دهد که بالاترین درصد مربوط به «عدم توجه و اهمیت به شغل کتابداری» (۴۷/۷) می‌باشد (جدول ۱).

بررسی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی ...

جدول ۱. جدول توزیع فراوانی موانع استفاده از کتابدار در کتابخانه‌های آموزشگاهی

درصد	تعداد	دلایل عدم استخدام کتابدار
۴۴/۳	۳۹	عدم وجود پست سازمانی
۴۴/۳	۳۹	کمبود بودجه‌ی آموزش و پژوهش برای استخدام کتابدار
۴۷/۷	۴۲	عدم توجه و اهمیت به شغل کتابداری
۱۸/۲	۱۶	کم بودن مزایای شغلی کتابدار نسبت به دبیران
۱۳/۶	۱۲	بی توجهی به کتابخانه در سازمان آموزش و پژوهش
۶/۸	۶	نیروهای مازاد دبیران

هیچ یک از مدارس بودجه مستقل برای خرید منابع کتابخانه ندارند و هزینه خرید، از طریق سرانهی مدرسه (۵۸ درصد)، حق عضویت (۵۴/۵ درصد)، جریمه دیر کرد (۶/۸ درصد)، کمک انجمن اولیاء و خیرین (۱۸/۲ درصد) و سود حاصل از فروش کتاب در نمایشگاه‌های مدارس (۶/۸ درصد) تهیه می‌شود. همچنین ۱۰/۲ درصد به مواردی هم‌چون بودجه‌ی امور تربیتی، اهدایی فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی و سایر سازمان‌ها، درآمد کلاس‌های کنکور که در مدارس برگزار می‌شود و بخشی از سود بوفه‌ی مدرسه اشاره کرده‌اند (جدول ۲). البته لازم به ذکر است که از سال ۱۳۸۳، که «نمایشگاه کتاب مهر» توسط شهرداری برگزار می‌شود، شهرداری مبلغی به صورت اهدا در اختیار مدارس قرار می‌دهد که تمام مدارس به این مسئله اشاره کرده‌اند.

جدول ۲. جدول توزیع فراوانی محل تأمین بودجه خرید کتاب در کتابخانه‌های آموزشگاهی

درصد	تعداد	محل تأمین بودجه
۵۸	۵۱	مدرسه
۵۴/۵	۴۸	حق عضویت
۶/۸	۶	جریمه
۱۸/۲	۱۶	انجمن و خیرین
۶/۸	۶	سود نمایشگاه در مدرسه
۱۰/۲	۹	سایر موارد*

(بودجه امور تربیتی، اهدایی فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی و سایر سازمان‌ها، هزینه کلاس‌های کنکور، هزینه بوفه‌ی مدرسه)

همان طور که انتظار می‌رفت تمام کتابخانه‌ها با کمبود بودجه رویه‌رو هستند. در اکثر موارد بخش اعظم کتاب‌ها از طریق مبلغی که شهرداری برای خرید از «نمایشگاه کتاب مهر» در اختیار کتابخانه‌ها قرار می‌دهد تهیه شده است. این مبلغ در کمترین مورد ۱۰۰ هزار تومان و در بیشترین مورد ۷۲۰ هزار تومان می‌باشد و به‌طور متوسط حدود ۲۶۰ هزار تومان به هر مدرسه اهدا شده است. همچنین بودجه‌ای که مدارس برای خرید در اختیار کتابخانه‌ها قرار داده‌اند (از طریق راه‌هایی که قبل ذکر شد) از صفر تا ۸۰۰ هزار تومان متغیر است که به‌طور متوسط حدود ۱۳۲ هزار تومان می‌باشد (جدول ۳).

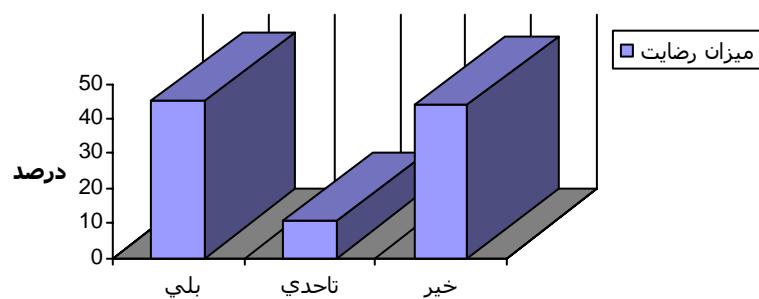
جدول ۳. جدول توزیع میانگین بودجه‌ی کتابخانه‌های آموزشگاهی

انحراف معیار	میانگین	حداکثر	حداقل	تعداد	میزان بودجه
۱۷۹۷۵۴/۸۱۲۸۹	۱۳۲۰۸۴/۵۰۷	۸۰۰۰۰	۰	۷۱	مبلغ تامین شده توسط مدرسه
۱۰۴۹۸۲/۹۵۴۶۴	۲۵۹۵۰.۸/۱۹۶	۷۲۰۰۰	۱۰۰۰۰	۶۱	مبلغ اهدایی

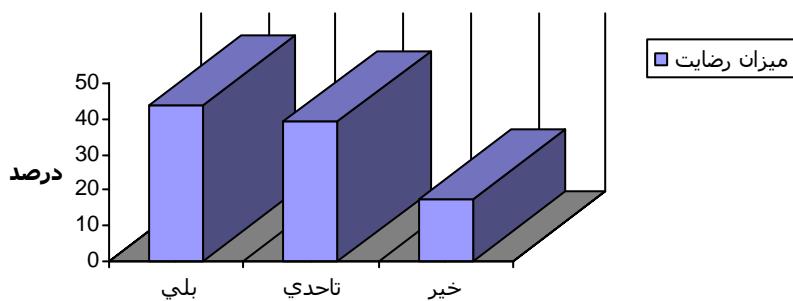
افزایش سالانه‌ی منابع کتابخانه در کمترین حالت ۰/۲ درصد و در بیشترین حالت ۸ درصد می‌باشد که به‌طور متوسط ۲/۸ درصد است. البته این رقم با محاسبه‌ی مبالغ اهدایی بدست می‌آید و اگر فقط بودجه‌ای که توسط مدرسه تأمین می‌شود در نظر گرفته شود، میزان افزایش سالانه‌ی منابع از صفر تا ۶/۴ درصد متغیر است که به‌طور متوسط ۰/۹۸ درصد یعنی کمتر از یک درصد می‌باشد.

۴۵/۳ درصد از متصدیان کتابخانه‌ها معتقدند که منابع از نظر تعداد پاسخ‌گوی نیاز مراجعه کنندگان می‌باشد و ۴۴/۲ درصد تعداد منابع را پاسخ‌گوی نیاز مراجعه کنندگان نمی‌دانند و ۱۰/۵ درصد معتقدند که منابع کتابخانه از نظر تعداد، تاحدی پاسخ‌گوی نیاز می‌باشد (نمودار ۱). در خصوص پاسخ‌گوی بودن مجموعه از نظر موضوع، یافته‌ها نشان می‌دهد در ۴۳/۷ درصد از کتابخانه‌ها، منابع از نظر موضوع پاسخ‌گوی نیاز مراجعه کنندگان ارزیابی شده است و در ۱۷/۲ درصد از موارد، متصدیان کتابخانه‌ها معتقدند که موضوع منابع پاسخ‌گوی نیاز مراجعان نیست و در ۳۹/۱ درصد از کتابخانه‌ها گزارش شده است که موضوع منابع تا حدی پاسخ‌گوی نیاشد (نمودار ۲).

بررسی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی ...

نمودار ۱. نمودار وضعیت پاسخ‌گو بودن منابع کتابخانه‌ها از نظر تعداد

نمودار ۲. نمودار وضعیت پاسخ‌گو بودن منابع کتابخانه‌ها از نظر موضوع

آزمون آماری کای اسکوئر^۱ نشان داد که حضور یک کتابدار متخصص در کتابخانه با ایجاد مجموعه‌ای که رضایت مراجعه کنندگان را تأمین کند، ارتباط دارد ($p=0.038$ و $\chi^2=6.54$). (جدول ۴).

جدول ۴. توزیع فراوانی میزان رضایت مراجعه کنندگان از موضوع مجموعه بر حسب پست متصلی

جمع		خیر		تاجدی		بلی		میزان رضایت پست متصلی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰۰	۳۹	۷/۷	۳	۳۵/۹	۱۴	۵۶/۴	۲۲	کتابدار
۱۰۰	۴۸	۲۵	۱۲	۴۱/۷	۲۰	۳۳/۳	۱۶	غیر کتابدار
۱۰۰	۸۷	۱۷/۲	۱۵	۳۹/۱	۳۴	۴۳/۷	۳۸	جمع

1.. Chi Square

از میان ۸۸ کتابخانه، ۵ کتابخانه آمار تعداد منابع مجموعه خود را نداده‌اند. در میان ۸۳ کتابخانه، میانگین تعداد کتب فارسی ۵۶۴۲/۳۳ نسخه می‌باشد؛ و بجز کتاب فارسی، میزان حداقل برای یقیه مدارک صفر است. به عبارت دیگر، مجموعه‌ی برخی از کتابخانه‌ها، تنها شامل کتب فارسی می‌باشد (جدول ۵).

جدول ۵. جدول توزیع میانگین منابع موجود در کتابخانه‌های آموزشگاهی

نوع منبع	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
کتاب فارسی	۵۰۰	۱۴۰۰۰	۵۶۴۲/۳۳	۲۶۶۶/۷۰
کتاب لاتین	۰	۴۲۰	۵۲/۳۵	۷۴/۶۲
مجله فارسی	۰	۸	۱/۹۸	۱/۰۶
مجله لاتین	۰	۱۵	۰/۶۴	۲/۰۲
نقشه جغرافیایی	۰	۲۰	۲/۵۷	۵/۲۰
کره جغرافیایی	۰	۳	۰/۳۳	۰/۷۲
نوار صوتی	۰	۳۰۰	۲۶/۶۷	۶۱/۴۴
نوار ویدئو	۰	۱۰۰	۹/۸۰	۲۰/۴۱
CD	۰	۱۵۰	۱۵/۵۳	۳۲/۰۳
DVD	۰	۳۰	۱/۴۱	۴/۵۵

بررسی یافته‌ها نشان می‌دهد، تنها ۷۹ درصد از مدارس در مجموعه‌ی خود کتاب لاتین دارند. ۷۸ درصد از کتابخانه‌ها دارای مجله‌ی فارسی، ۲۰/۵ درصد دارای مجله لاتین، ۴۱/۵ درصد دارای نقشه جغرافیایی، ۲۲ درصد دارای کره‌ی جغرافیایی، ۳۷/۳ درصد دارای نوار صوتی، ۲۷/۷ درصد دارای نوار ویدئو، ۳۴/۹ درصد دارای CD و ۱۴/۶ درصد دارای DVD می‌باشند. البته در برخی مدارس (حدود ۱۰ درصد از مدارس) منابع غیرکتابی در بخش سمعی و بصری یا آزمایشگاه نگهداری می‌شود.

در مجموع ۸۸ مدرسه مورد مطالعه، ۳۷ کتابخانه (۴۲/۵ درصد) به رایانه مجهرز می‌باشند که تعداد آن را حداقل ۱ و حداکثر ۶ سیستم گزارش کرده‌اند. ۷۵ کتابخانه (۸۵/۲ درصد) مجهرز به نرم افزار کتابخانه‌ای نمی‌باشند و فقط ۱۳ کتابخانه (۱۴/۸ درصد) دارای نرم افزار هستند.

بررسی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی ...

نرم افزارهایی که در مدارس مورد استفاده قرار گرفته‌اند عبارتند از کاوش، گنجینه، پارسانگار، پارس آذرخش و در مواردی نیز با مشورت کتابدار طراحی شده است. نرم افزار کاوش بیشتر از سایر نرم افزارها (۳۰/۸ درصد) استفاده می‌شود (جدول ۶).

جدول ۶ جدول فراوانی توزیع نرم افزارهای کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های آموزشگاهی

درصد	تعداد	نام نرم افزار
۳۰/۸	۴	کاوش
۱۵/۴	۲	پارسانگار
۷/۷	۱	گنجینه
۷/۷	۱	پارس آذرخش
۱۵/۴	۲	با همکاری کتابدار مدرسه طراحی شده است
۲۲/۱	۳	نام نرم افزار را ذکر نکرده اند
۱۴/۸	۱۳	جمع

۱۲ کتابخانه (۱۳/۸ درصد) امکان دسترسی به اینترنت را دارند و تنها ۳ مورد (۳/۴ درصد) به پایگاه‌های اطلاعاتی دسترسی دارند. پایگاه‌هایی که نام برده شده است فرهنگ معین، واژه‌نامه آکسفورد، تاریخ تمدن ویل دورانت، کتاب اول، واژه‌نامه فرهنگ معاصر، نهج البلاغه و ... می‌باشد.

در اکثر مدارس کتابدار در امر تصمیم‌گیری برای انتخاب کتاب نقش تعیین‌کننده دارد. بعد از کتابدار، نظر دبیران و دانش‌آموzan مؤثر می‌باشد (جدول ۷).

جدول ۷. جدول افراد دخیل در امر تصمیم‌گیری برای انتخاب کتاب

درصد	تعداد	افراد دخیل در انتخاب کتاب
۹۸/۹	۸۷	کتابدار
۹۰/۹	۸۰	دبیران
۲/۳	۲	امور تربیتی
۶۰/۳	۵۳	مدیر یا معاون
۲/۳	۲	اولیا
۹۰/۹	۸۰	دانش‌آموzan

پیام نیازمند

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد، نخستین اولویت موضوعی مجموعه‌ی کتابخانه‌های آموزشگاهی، متعلق به کتب مذهبی است، ضمناً اینکه کتب سرگرمی و تفریح در اولویت چهارم قرار دارد (جدول ۸).

جدول ۸ توزیع فراوانی اولویت‌بندی موضوع مجموعه‌ی کتابخانه‌های آموزشگاهی

میاتگین امتیازات	جمع	اولویت‌ها					موضوع
		۴	۳	۲	۱		
۱/۹	۸۷ ٪۱۰۰	۱۱ ٪۱۲/۶	۱۱ ٪۱۲/۶	۲۴ ٪۲۷/۶	۴۱ ٪۴۷/۱		مذهبی
۲/۰۱	۸۸ ٪۱۰۰	۶ ٪۶/۸	۱۸ ٪۲۰/۵	۳۵ ٪۳۹/۸	۲۹ ٪۳۳		تست و کمک درسی
۲/۵۳	۸۶ ٪۱۰۰	۱۴ ٪۱۶/۳	۳۵ ٪۴۰/۷	۲۰ ٪۲۳/۳	۱۷ ٪۱۹/۸		علمی
۳/۴۸	۸۶ ٪۱۰۰	۵۵ ٪۶۴	۲۰ ٪۲۳/۳	۹ ٪۱۰/۵	۲ ٪۲/۳		سرگرمی

همچنین به منظور بررسی تأثیر حضور کتابدار در نحوه اولویت‌بندی موضوعی مجموعه، اولویت‌های گزارش شده در مدارسی که متصلی آنها کتابدار می‌باشد (۴۰ مدرسه) مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان می‌هد که داشتن تحصیلات کتابداری نقشی در اولویت‌بندی کتب مجموعه ندارد و ترتیب اولویت بدون تغییر باقی می‌ماند.

نخستین اولویت ابزار انتخاب کتاب متعلق به گزینه‌ی «توصیه‌ی مراجعین» است. اولویت‌های بعدی به ترتیب فهرست انتشارات جدید ناشران، مراجعه به کتابفروشی‌ها، بررسی کتب جدید در روزنامه‌ها و سایر نشریات، کتاب‌شناسی‌ها و در نهایت مراجعه به کتابخانه‌های مشابه و بررسی مجموعه آنها می‌باشد (جدول ۹).

در مورد روش تهیه‌ی منابع، در اکثر موارد کتابخانه‌ها از طریق خرید (۹۷/۷ درصد) و اهداء (۹۵/۵ درصد) منابع خود را تهیه می‌کنند و میزان استفاده از روش مبادله و امانت بین کتابخانه‌ای به ترتیب ۱۱/۴ درصد و ۳/۴ درصد است.

بررسی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی ...

جدول ۹. توزیع فراوانی میزان استفاده از ابزارهای انتخاب کتاب بر اساس اولویت

میانگین امتیازات	جمع	اولویت‌ها							اپزار انتخاب
		۶	۵	۴	۳	۲	۱		
۱/۵۹	۷۴ ٪۱۰۰	۱ ٪۱/۴	۲ ٪۲/۷	۱ ٪۱/۴	۵ ٪۶/۸	۱۸ ٪۲۴/۳	۴۷ ٪۶۳/۵	توصیه‌ای مراجعین	
۲/۱۴	۶۳ ٪۱۰۰	۱ ٪۱/۶	۳ ٪۴/۸	۳ ٪۴/۸	۱۰ ٪۱۵/۹	۲۶ ٪۴۱/۳	۲۰ ٪۳۱/۷	استفاده از فهرست انتشارات جدید ناشران	
۲/۵۳	۵۵ ٪۱۰۰	-	۳ ٪۵/۵	۱۰ ٪۱۸/۲	۱۳ ٪۲۳/۶	۱۶ ٪۲۹/۱	۱۳ ٪۲۳/۶	مراجعةه منظمه به کتاب‌فروشی‌ها و ناشران و بررسی کتب جدید	
۳/۰۵	۴۲ ٪۱۰۰	۱ ٪۲/۴	۵ ٪۱۱/۹	۶ ٪۱۴/۳	۱۶ ٪۳۸/۱	۱۱ ٪۲۶/۲	۳ ٪۷/۱	بررسی کتب جدید در روزنامه‌ها و نشریات مختلف	
۳/۵۱	۳۵ ٪۱۰۰	۴ ٪۱۱/۴	۵ ٪۱۴/۳	۱۰ ٪۲۸/۶	۷ ٪۲۰	۴ ٪۱۱/۴	۵ ٪۱۴/۳	کتابشناسی‌ها	
۴/۵۳	۳۲ ٪۱۰۰	۶ ٪۱۸/۸	۱۱ ٪۳۴/۴	۱۰ ٪۳۱/۳	۴ ٪۱۲/۵	۱ ٪۳/۱	-	مراجعةه به کتابخانه‌های مشابه و بررسی مجموعه آنها	

مهم ترین مشکل مجموعه سازی، «کمبود بودجه» گزارش شده است. «بی توجهی به امر کتابخانه در سازمان آموزش و پژوهش» و «کمبود فضا» رتبه های بعدی را به خود اختصاص داده اند. (حدوول ۱۰).

۸۰/۷ درصد از متصدیان کتابخانه‌های مورد مطالعه، معتقدند که حضور یک کتابدار متخصص می‌تواند در داشتن یک مجموعه مناسب مؤثر باشد و ۳۳ درصد از آنان، دلیل آن را آشنایی با کار تهیه و سفارش می‌دانند. از میان ۱۹/۳ درصدی که حضور یک کتابدار متخصص را در داشتن یک مجموعه مناسب مؤثر نمی‌دانند، ۸۱/۸ درصد معتقدند که اهل مطالعه بودن سرپرست کتابخانه، در کار تهیه و انتخاب کتاب کافی است و فقط کارهای فنی مثل فهرست‌نویسی نیاز به تخصص کتابداری دارد و ۲۷/۳ درصد از آنان معتقدند که برای کار تهیه

و انتخاب مؤثر و مناسب، لازم است که سرپرست کتابخانه تجربه‌ی تدریس داشته باشد، تا با نیازهای دانش‌آموzan آشنا باشد. این افراد معتقدند داشتن چنین تجربه‌ای، بیشتر از تخصص کتابداری می‌تواند به تهیه یک مجموعه‌ی مناسب و مؤثر کمک کند.

جدول ۱۰. جدول توزیع فراوانی مشکلات و مسائل مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی

درصد	تعداد	مشکلات مجموعه‌سازی
۷۶/۳	۶۱	کمبود بودجه
۲۳/۸	۱۹	بی توجهی به امر کتابخانه
۱۸/۸	۱۵	کمبود فضا
۱۵	۱۲	عدم آشنایی با کتب جدید و عدم دسترسی به ابزار مناسب برای انتخاب
۱۵	۱۲	عدم وجود افراد متخصص
۱۳/۸	۱۱	تغییر متصدی کتابخانه
۱۵	۱۲	سایر موارد*

* محدودیت‌هایی که در مدارس برای ارائه کتاب وجود دارد مثل رمان‌های مورد علاقه‌ی دانش‌آموzan، نبود کتاب مناسب در بازار، کمبود تنوع و جذابیت کتب ارائه شده در نمایشگاه کتاب مهر، مشکل مراجعه به کتابفروشی‌ها و نیاز به صرف وقت برای این کار و بدقولی ناشران و خطاهای دریافت سفارشات

بحث و نتیجه‌گیری

اگرچه به‌ندرت می‌توان برای کتابخانه‌های آموزشگاهی استاندارد ملی یافته، و استانداردی جهانی، نیز که بتواند کلیه‌ی کشورها و جوامع را از لحاظ نسبت‌های سرانه در برگیرد، وجود ندارد (نشاط، ۱۳۸۳)؛ اما پیشنهادهایی در مورد مجموعه‌ی کتابخانه‌های آموزشگاهی ارائه شده است:

طبق گزارش نشریه‌ی آماری یونسکو در سال ۷۶، شاخص کتاب کشورهای توسعه‌یافته به ازای هر دانش‌آموز ۱۴ نسخه و در کشورهای در حال توسعه ۱۰ نسخه و کشورهای جهان سوم مانند کوبا ۷ نسخه است (اشرفی ریزی، ۱۳۸۴).

همچنین^۱ CILIP پیشنهاد می‌کند که کتابخانه‌ها باید حداقل ۱۳ مدرک برای هر

1. Chartered Institute of Library and Information Professionals

بررسی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی ...

دانش آموز داشته باشد و می‌بایست ۱۰ درصد مخزن جایگزین شود (کتابخانه‌های آموزشگاهی خوب، ۲۰۰۶). در "راهنمای کتابخانه‌های آموزشگاهی" که توسط ایفلا/یونسکو تهیه شده، آمده است که یک مجموعه‌ی منطقی باید شامل ۱۰ نسخه کتاب برای هر دانش آموز باشد. کوچک‌ترین مدرسه باید حداقل ۲۵۰۰ مدرک مرتبط و به روز داشته باشد تا مجموعه‌ای متداول برای تمام سینم را تضمین کند. همچنین حداقل ۶۰ درصد مخزن باید شامل منابع درسی مرتبط و غیردانستایی باشد (ایفلا و یونسکو، ۲۰۰۲).

محاسبه‌ی سرانهی کتاب برای هر دانش آموز در میان ۸۸ دیپرستان مورد مطالعه نشان داد که به ازای هر دانش آموز، ۱۵/۵ نسخه کتاب وجود دارد که ظاهراً وضعیت خوبی را نشان می‌دهد. اما با بررسی رشد سالانه‌ی منابع که مقدار آن کمتر از یک درصد است، می‌توان نتیجه گرفت که این تعداد احتمالاً ناشی از فراموش کردن و نادیده گرفتن کار «وجین مجموعه» در کتابخانه‌های آموزشگاهی است. حتی با در نظر گرفتن کتبی که از طریق «نمایشگاه کتاب مهر» توسط شهرداری در اختیار مدارس قرار می‌گیرد، رشد سالانه‌ی منابع به طور متوسط ۲/۸ درصد است که در مقایسه با استانداردهای پیشنهاد شده که رشد سالانه‌ی منابع را ۱۰ درصد در نظر می‌گیرند، رقم بسیار ناچیزی است. این میزان رشد نیز حاکی از این است که بیشتر کتب موجود در قفسه‌های کتابخانه‌های آموزشگاهی قدیمی هستند.

در نگاه کلی، کتابخانه‌های مدارس کشورمان، به هر تعدادی که هستند، مجموعه‌ی نسبتاً فراوانی دارند، اما از نظر محتوای دشواری‌هایی دارند که ساده‌ترین برآیند آن، عدم استفاده از بسیاری عنوانین موجود در مجموعه‌ی کتابخانه است؛ یعنی اعضای کتابخانه (دانش آموزان مدرسه)، رغبتی به مطالعه‌ی آنها نشان نمی‌دهند (عماد خراسانی، ۱۳۸۶).

در حالی که استاندارهای ایفلا/یونسکو پیشنهاد می‌کند که حداقل ۶۰ درصد از مخزن باید شامل منابع درسی مرتبط و غیردانستایی باشد، در اولویت‌بندی موضوعی مجموعه مشاهده می‌کنیم که کتب علمی در اولویت سوم قرار می‌گیرد و کتب مذهبی سهم بیشتری از مجموعه‌ی کتابخانه‌های آموزشگاهی را به خود اختصاص داده است. از سویی مشاهده می‌شود که حضور کتابدار نیز نمی‌تواند در تغییر اولویت‌ها تأثیری داشته باشد.

با توجه به اینکه ۳۸ درصد از مدارس در سال گذشته هیچ مبلغی برای خرید کتاب اختصاص نداده‌اند و در مورد کتب اهدایی شهرداری نیز امکان انتخاب محدود است و

کتابداران باید از میان کتب ارائه شده توسط شهرداری، کتب مورد نیاز خود را انتخاب کنند، طبعاً در چنین شرایطی آنان امکان تأثیرگذاری زیادی بر اولویت‌بندی موضوعی مجموعه‌ی خود نخواهند داشت.

با وجود اینکه منابع غیرکتابی جای مهمی در خدمات کتابخانه‌ای دارند و استفاده از این منابع عمده‌ای در آموزش، چه رسمی و چه غیررسمی، بسیار مؤثر است (حاجی زین العابدینی، ۱۳۸۵)، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که ۲۲ درصد از کتابخانه‌ها فاقد مجله‌ی فارسی ۷۹/۵ درصد فاقد مجله‌ی لاتین ۵۸/۵ درصد فاقد نقشه‌ی جغرافیایی ۷۸ درصد فاقد کره‌ی جغرافیایی، ۶۲/۷ درصد فاقد نوار صوتی، ۷۲/۳ درصد فاقد نوار ویدئویی، ۶۵/۱ درصد فاقد ۸۵/۴ و فاقد DVD می‌باشند.

همه‌ی (۱۰۰ درصد) متصدیان کتابخانه‌های مورد مطالعه در مناطق ۹، ۱۵، ۱۸ و ۱۹ غیرکتابدار می‌باشند و تنها در منطقه ۳، در تمام کتابخانه‌های نمونه، متصدی کتابدار بود. با توجه به اینکه مناطق ۷ و ۱۱ گزارشی از میزان افزایش سالانه‌ی منابع در مناطق ۵ (۳/۵ درصد)، ۸ (۴/۴ درصد) و ۱۹ (۳/۹ درصد) و کمترین افزایش سالانه منابع در منطقه‌ی ۱۳ (۰/۸ درصد) مشاهده شد.

علاوه‌بر منطقه‌ی ۱۳ که در تمام مدارس مورد مطالعه‌ی آن منطقه بجز کمک‌های شهرداری، هیچ مبلغی برای خرید کتاب صرف نشده است؛ کمترین میزان بودجه‌ی صرف شده برای خرید کتاب (محل تأمین از موارد ذکر شده در جدول ۲ در منطقه‌ی ۱۲ (۰/۱ درصد)، منطقه‌ی ۱۶ (۰/۲ درصد) و منطقه‌ی ۱۴ (۰/۴ درصد) گزارش شد.

همچنین منطقه‌ی ۱۰ و ۱۸ در مجموعه‌های خود هیچ منع غیرکتابی ندارند. به‌طور کلی به‌نظر می‌رسد مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست. همچنین ذهنیت غلط عده‌ای از متولیان امر آموزش و پرورش و فراهم نبودن امکانات و ملزمات مورد نیاز، باعث شده تا توجهی نسبت به کتابخانه به عمل نیاید. عدم اشتغال کتابدار در ۵۰/۵ درصد از جامعه‌ی مورد مطالعه و عدم اختصاص بودجه‌ی ثابت برای خرید کتاب، حاکی از بی‌اهمیت بودن کتابخانه در نظام آموزش سازمان آموزش و پرورش

بررسی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی ...

کشور است.

کارشناسان فرهنگی کشور بر این باورند که یکی از عوامل اصلی افت فرهنگ کتابخوانی در جامعه، بهویژه در سال‌های اخیر، فضای آموزش و پرورش کشور است، زیرا سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی و پرورشی آن متناسب با توسعه‌ی فرهنگ کتابخوانی نیست. کتابخانه در مدارس، دارای مشکلات بسیاری است که نبود برنامه‌های هم‌سو، مستمر و تشکیلاتی منسجم در نظام فرهنگی کشور، نامشخص بودن جایگاه اهمیت کتابخانه‌های مدارس، همچنین عدم وجود ردیف اعتباری مشخص و قانونی برای کتابخانه‌های مدارس، مشکلات کتابداران کتابخانه‌های آموزشگاهی و نبود نیروهای متخصص، فضای نامناسب کتابخانه‌ها و... از مهم‌ترین مشکلات این بخش به شمار می‌آیند.

پیشنهاد‌ها

پیشنهادهای زیر می‌تواند در این زمینه راهگشا باشد:

۱. در نظر گرفتن بودجه‌ی مستقل برای کتابخانه‌های آموزشگاهی؛
۲. تعریف پست سازمانی کتابدار در چارت سازمانی مدرسه؛
۳. تدوین آینین‌نامه‌ی مستقل برای مجموعه‌سازی کتابخانه‌های آموزشگاهی؛
۴. استخدام و به کارگیری فارغ‌التحصیلان رشته‌ی کتابداری در این نوع کتابخانه‌ها؛
۵. ارائه‌ی درس آشنایی با کتابخانه و کتابداری برای دانش‌آموزان در سطح راهنمایی، جهت آشنایی استفاده از کتابخانه و پرنگ نمودن بحث مطالعه، کتاب، کتابخانه و کتابداری در نظر دانش‌آموزان؛
۶. لحاظ کردن امتیازی در فرم ارزشیابی مدیران آموزشگاه‌ها (دبیرستان‌ها) در ارتباط با میزان توجه آنها به مسائل کتاب و کتابخانه در آموزشگاه (دبیرستان) محل خدمت؛
۷. با توجه به اینکه بخش اعظم مجموعه‌ی اکثر کتابخانه‌های آموزشگاهی در سال‌های اخیر با کمک‌های شهرداری از طریق برگزاری نمایشگاه کتاب مهر تأمین می‌گردد، پیشنهاد می‌شود که دست‌اندرکاران نمایشگاه از نظرات کتابداران برای ارائه‌ی کتاب‌های مناسب در نمایشگاه استفاده کنند.

فهرست مآخذ

- احمدی فصیح، صدیقه (۱۳۸۵). ایجاد و گسترس کتابخانه‌های آموزشگاهی و نقش کتابخانه مدرسه در ایجاد عادت مطالعه در دانش آموزان. تهران: چاپار.
- asherfi rizzi, hossen (۱۳۸۴). جایگاه کتابخانه‌های آموزشگاهی در عصر اطلاعات. فصلنامه کتاب، ۶۲، ۴۹-۵۸.
- باب الحوائجی، فهیمه (۱۳۸۵). کتابخانه‌های آموزشگاهی. در دایره المعارف کتابداری و اطلاع رسانی. بازیابی ۱۴ آگوست ۲۰۰۹ از <http://portal.nlai.ir/daka/Wiki%20Pages>
- بهمن آبادی، علیرضا (۱۳۷۱). جایگاه کتابخانه‌های آموزشگاهی در نظام جدید آموزش و پژوهش. فصلنامه کتاب، ۹، ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۲۱۰، ۲۱۴-۲۳۴.
- بیرانوند، بهمن؛ بیرانوند، علی (۱۳۸۷). بررسی وضعیت کتابخانه‌های آموزشگاهی مقطع متوسطه استان لرستان در سال ۱۳۸۷. مجله الکترونیکی ارتباط علمی، ۸(۴).
- پیرمحمدی، عنایت (۱۳۸۷). همیت کتابخانه‌های آموزشگاهی. وبلاگ پرسش مهر. بازیابی ۱۳ آوریل ۲۰۰۹ از <http://pirmohamadi.parsiblog.com/690536.htm>
- حاجی زین العابدینی، محسن (۱۳۸۵). مواد غیرکتابی. در دایره المعارف کتابداری و اطلاع رسانی (ج. ۲). تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- خسروی، فریبرز (۱۳۷۰). بررسی وضعیت کتابخانه‌های دیبرستانی سراسر کشور و ارائه راه حل برای پویایی آنها. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
- زنگنه، محمد (۱۳۷۴). نگرش مدیران و دیبرستان های شهر تهران درباره کتابخانه آموزشگاهی. پایان کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه تهران، تهران.
- شرافتی، ثریا (۱۳۸۳). وضعیت کتابخانه‌های آموزشگاهی (مقطع متوسطه) استان کهکلویه و بویراحمد. فصلنامه کتاب، ۵۷(۱).
- صمدی علی نیا، ریابه؛ سپهر، فرشته؛ بزرگی، اشرف السادات (۱۳۸۵). بررسی وضعیت کیفی کتابخانه‌های دیبرستانی شهر اصفهان از لحاظ مدیریت، نیروی انسانی، بودجه، منابع، و فضا و جایگاه این کتابخانه‌ها در بدنه آموزش و پژوهش در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴. مجله

بررسی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی ...

الکترونیکی نما، ۶ (۳).

عمادخراسانی، نسرین دخت (۱۳۸۶). یک روایی شیرین. کتاب ماه کودک و نوجوان،

اردیبهشت، خرداد و تیر. بازیابی ۱۳ آوریل ۲۰۰۹ از <http://ketab.roshd.ir/portal/Home>Show.aspx?Object=Regulation&CategoryID=79422bd8-653f-47ab-ba35-184e4a1e06ed&La=youtID = 755b1d5f-45fd-40d9-905e-a10e2338533d&ID=4aaeefb1-5c70-4095-9b25-32c0872 c 5ac4>

مرتضوی، ناهید (۱۳۸۱). اهمیت و نقش کتابخانه‌های آموزشگاهی در آموزش. فصلنامه

کتاب، ۵۰، ۱۱۳-۱۲۰.

نشاط، نرگس؛ حری، عباس (۱۳۸۳). کتابخانه آموزشگاهی در مدرسه کتابخانه مدار.

تهران: شبکه کتاب.

Good school libraries: making a difference to learning (2006). Retrieved Apr 19, 2009 from [http://ofsted.gov.uk\(Ofsted-home/Publications-and-research/Browse-all-by/Education/Leadership/Governance/Good-school-libraries-making-a-difference-to-learning](http://ofsted.gov.uk(Ofsted-home/Publications-and-research/Browse-all-by/Education/Leadership/Governance/Good-school-libraries-making-a-difference-to-learning)

Heidegger, A. (1988). The value of a good school library. Western European Education, 20, 107-12.

Martin, B. A. (1996). The relationship of school library media center collection, expenditures, staffing, and services to student academic Achievement. Ed. D. dissertation, Auburn University.

Olumi, T. (1979). An investigation of Public High School Libraries in Tehran, Iran and Recommendation, as for Their Development. Ph. D. dissertation, University of Pittsburgh.

The IFLA/UNESCO school library guidelines (2002). Retrieved Apr 19, 2009 from <http://www.ifla.org/VII/s11/pubs/sguide02.pdf>

به این مقاله، این گونه استناد کنید:

دیمیرچی لو، منصوره؛ [و دیگران] (۱۳۸۸). بررسی وضعیت مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی

دیارستانهای دولتی شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۸۷-۸۸. پیام کتابخانه، ۱۵ (۲)، ۷۷-۹۵

۹۵

تابستان ۱۳۸۸